

พระราชบัญญัติ

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๑๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒

เป็นปีที่ ๒๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นประธานของ
ที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมีอำนาจหน้าที่ดำเนิน
กิจการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เมื่อประธานตุลาการรัฐธรรมนูญไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่
สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
เลือกตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งขึ้นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการรัฐสภาเป็นเลขาธิการคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการอันเป็นธุรการของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖ การประชุมของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าห้าคนจึงจะเป็นองค์ประชุม แต่การประชุมเพื่อลงมติวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี หรือวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดคนจึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาใด ๆ ให้ถือตามเสียงข้างมาก

ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๗ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ หรือได้รับความเห็นของศาลตามมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญนัดประชุมครั้งแรกภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำร้องหรือความเห็น

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเข้าตรวจรายงานการประชุมหรือเอกสารใด ๆ ของรัฐสภาได้

มาตรา ๙ ให้ถือว่าตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๐ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นหนังสือและให้แสดงเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยนั้นด้วย

หมวด ๒

การพิจารณาการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพ

ของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๑๑ ในการพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ซึ่งร้องตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ

(๑) ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นมีข้อความที่อ่านไม่ออกอ่านไม่เข้าใจหรือฟุ่มเฟือย หรือมีถ้อยคำไม่สุภาพ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจส่ง ไปยังผู้ร้อง โดยผ่านประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ให้ทำมาใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาใดก็ได้ และในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

(๒) ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญที่สั่งตาม (๑) หรือคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องไม่ได้แสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งคำร้อง หรือไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องนั้น แม้จะฟังเป็นความจริงก็ ไม่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกที่ถูกร้องสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

(๓) ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไป ก็ให้ส่งสำเนาคำร้องนั้นไปยังผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง กำหนดระยะเวลาดังกล่าว คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้ขยายได้ตามที่เห็นสมควร ในกรณีมีคำขอของผู้ถูกร้อง

มาตรา ๑๒ การส่งสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงตามมาตรา ๑๑ (๓) ให้ส่งแก่ผู้ถูกร้อง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ติดต่อ แห่งใดแห่งหนึ่งตามที่อยู่ผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา หากไม่พบตัวผู้ถูกร้องและมี

บุคคลอื่นที่มีอายุเกินยี่สิบปีซึ่งอยู่หรือทำงานอยู่ ณ ที่นั้นยอม
รับแทน ก็ให้ถือว่าผู้ถูกร้องได้รับไว้แล้ว

ในกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ยอมรับสำเนาคำร้องและกำหนดให้
ยื่นคำชี้แจง หรือในกรณีที่ไม่มีบุคคลอื่นยอมรับแทนตามวรรค
หนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้ปิดประกาศ ณ
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และจะประกาศโฆษณาในทางอื่น
ใดอีกตามที่เห็นสมควรก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้อง
และกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงดังกล่าว ที่สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศ

เมื่อมีคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ให้
ส่งสำเนาประกาศทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังผู้ถูกร้อง ณ ที่
อยู่อาศัยหรือสถานที่ติดต่อ แห่งใดแห่งหนึ่ง ตามที่ผู้ถูกร้องได้
แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และมีให้ถือว่ากรณีที่ผู้
ถูกร้องไม่ยอมรับหรือไม่ได้รับสำเนาประกาศที่ส่งไปนั้นไม่ว่า
ด้วยเหตุใด เป็นการกระทบกระทั่งความสมบูรณ์แห่งประกาศ
ตามวรรคสอง

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้วและ
ได้ยื่นคำชี้แจง หรือไม่ได้ยื่นคำชี้แจงภายในกำหนด หรือใน
กรณีที่ผู้ถูกร้องไม่มารับสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจง

ตามประกาศที่กล่าวในมาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ กำหนดวันพิจารณา

วันพิจารณาซึ่งกำหนดเป็นครั้งแรกนั้น ให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และให้ส่งสำเนาประกาศดังกล่าวไปยังผู้ถูกร้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ก่อนวันพิจารณา

ผู้ถูกร้อง ไม่ว่าจะได้ยื่นคำชี้แจงหรือไม่ มีสิทธิมาฟังการพิจารณา ตามพยานและอ้างตนเองหรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยาน

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งเรียกผู้ร้องหรือบุคคลอื่นใด นอกจากผู้ถูกร้องมาให้ชื่อยคำเป็นพยาน และมีอำนาจออกคำสั่งเรียกบุคคลใดให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

มาตรา ๑๕ คำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๖ การส่งคำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติในมาตรา ๑๒ แก่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนไม่ว่าจะเป็นหรือไม่เป็น

ผู้ถูกร้องให้นำมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นการส่งแก่บุคคลอื่นให้ส่ง ณ ที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงานของบุคคลนั้น และให้นำมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยการรับแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใดๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวกับประเด็นหรือพุ่มเพื่อหรือจะทำให้การพิจารณาซักไซ้โดยไม่จำเป็น

มาตรา ๑๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจ่ายเงินค่าบ่วยการ ค่าพาหนะ ค่าที่พักและค่าใช้จ่ายอื่น ถ้ามีให้แก่ผู้ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเรียกมาให้ถ้อยคำเป็นพยานหรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใดๆ ทั้งนี้ตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเห็นสมควร

เงินที่ต้องจ่ายตามวรรคหนึ่ง ให้จ่ายจากงบประมาณค่าใช้จ่ายของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

มาตรา ๑๙ ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความเรียบร้อยแห่งการพิจารณา ตลอดจนกระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนผู้ใด
ซึ่ง เป็นผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะ
ได้วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ก็ให้
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่
นั้นได้

หมวด ๓

การพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ที่ศาลเห็นว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ใดมีขัดต่อรัฐธรรมนูญ และรอการพิจารณา
พิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้
ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นพร้อมด้วยเอกสารประกอบ ถ้ามี ไป
ยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัดกระทรวงกลาโหม แล้วแต่
กรณี เพื่อส่งต่อไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ศาลจะขอ
แก้ไขเพิ่มเติมความเห็นหรือเหตุผลประกอบก็ได้ ไม่ว่าจะมิ

คำขอจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญหรือไม่ และให้นำความใน
วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญประสงค์จะได้
สำนวนความที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนมาประกอบการ
พิจารณาวินิจฉัย ก็ให้แจ้งไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัด
กระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการขอจากศาล

มาตรา ๒๓ เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัย
แล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยนั้นไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัด
กระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อไปยังศาลที่ขอให้
พิจารณาวินิจฉัย

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๔ ในระหว่างวุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภา การ
ประชุมใด ๆ ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ถ้ามีตุลาการรัฐ
ธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าห้าคน ให้ถือเป็นองค์ประชุม
และให้นำมาตรา ๖ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ